K 2321
3

ႢႠႬႼႤႱႤႡႠ ႸႨႬႠႢႠႬႨႱႠ
ႱႠႵႠႰႧႥႤႪႭႱႠ ႫႠႰႧႥႨႱႠ

განწესება
შინაგანისა საქართველოსა
მართვისა

1801

ႬႨႫႨ

Ⴐომელსა ზედა Ⴓმაღლესისა Ⴃამტკიცებულ_არს საკუთრითა ႫႨႱႨႱႠ ႨႫ-ႮႤႰႠႲႭႰႨႱႠ ႣႨႣႤႡႭႡႨႱႠ კელითა ესრეთ :

Ⴌყ·ვნ. მებრ_ამისა.

Ⴎ·ჯს Ⴑეკდემ.
12. 1801.

ႠႪႤႵႱႠႬႣႰႤ.

ႢႠႬႼႤႱႤႡႠ ႸႨႬႠႢႠႬႨႱႠ ႱႠႵႠႰႧႥႤ-ႪႭჂႱႠ ႫႠႰႧႥႨႱႠ.

Საქართველო განიყოფების ხუთ უეზდად°, რომელთაგან სამნი არიან Ⴕართლისა : Ⴂორისა, Ⴊორესი და Ⴇუშეთისა და ორნი Ⴉახეთსა შინა Ⴇელავისა და Ⴑიღნაღისა.

Ⴋთავარნი და სასამართლო ადგილნი მართვისათვის საქართუელოჲსა დაინიშნებიან შემდგომნი :

Ⴓპირატეს_Ⴋმართებელი.

Ⴋმართუელი.

Ⴓზენაესი საქართუელოჲსა Ⴋმართებლობა, რომელიცა ეგოს Ⴒფილისსა შინა.

Ⴓზენაესი საქართუელოჲსა Ⴋმართებლობა განიყოფვის ორთ Ⴄქსპედიციად°°.

Ⴎირველი საქმეთათვის Ⴀღსასრულებელთა ანუ Ⴋმართებელობისათა°°°.

Ⴋას შინა პირველ_მჯდომარეობს Ⴋმართუელი საქართუელოჲსა და ორნი სოვეტნიკნი ანუ Ⴃივან_Ⴁეგნი, ერთი Ⴐუსსიელთა Ⴋოხელეთაგანი, და მეორე საქართუელოჲსა Ⴇავადთაგანი.

Ⴋეორე საქმეთათვის სახაზინათა და საეკონომიოთა°°°°.

Ⴋას შინა Ⴋთავარი არს Ⴐუსსიელთა Ⴋოხელეთაგანი და თანა_მსხდომარეობენ ოთხნი სოვეტნიკნი ანუ Ⴃივან_Ⴁეგნი საქართუელოჲს Ⴇავადთაგანნი, ორნი Ⴕართლისანი და ორნი Ⴉახეთისანი და საღუმბრენი Ⴉაზნაჩეი ანუ სალო_Ⴞაზინადარი.

Ⴋესამე საქმეთათვის საუგოლოვნოთა°°°°°.

Ⴋას შინა არს Ⴋთავარი Ⴐუსსიელთა Ⴋოხელეთაგანი და თანა მსხდომარეობენ ოთხნი სოვეტნიკნი ანუ Ⴃივან Ⴁეგნი საქართუელოჲს Ⴇავადთაგანნი.

Ⴋეოთხე საქმეთათვის სამოქალაქოთა.

Ⴋას შინა არს Ⴋთავარი Ⴐუსსიელთა Ⴋოხელეთაგანი და თანა-მსხდომარეობენ ოთხნი სოვეტნიკნი ანუ Ⴃივან Ⴁეგნი საქართუელოჲს Ⴇავადთაგანნი.

° უეზდი, ესე იგი არს ნაწილი რომლისამე სამფლობელოჲსა, რა ადგილსა მას შინა მდებარეობდეს ქალაქი, რომელსაცა მიეწერებოდეს რამდენიმე სოფლები.

°° ექსპედიცია არს განყოფილება სასამართლოთა სხვათა საქმეთათვის.

°°° მმართებლობა არს სახე უზენაესისა კელმწიფებისა რომელსამე ქუეყანასა შინა.

°°°° სახაზინო და საეკონომიო ექსპედიცია არს, რომელსაცა აქუს უწყებასა_ქუეშე თჳსსა შემოსავალნი საკელმწიფონი, და რომელიცა რიგსა და ხარჯვე-ლსა მათსა დაიცუავს.

°°°°° საუგოლოვნო ექსპედიცია არს განმგებელი საქმეთა კანონთ_გარდამსუელ-ლობისათა, რომელნიცა ღირს_არიან მძიმისა დასჯისა.

მმართველი საქართველოისა, მთავარი და სოვეტნიკი ექსპე-დიციათანი არიან წევრნი უზენაესისა საქართველოისა მმართვე-ლობისანი.

საზოგადოსა შინა შეკრებასა მისსა პირველმჯდომარეობს უპი-რატეს მმართებელი, ხოლო ჟამსა არა მყოფობისა მისისსა, მმართველი საქართველოისა.

საზოგადო შეკრება უზენაესისა საქართველოისა მმარ-ლობისა არს ადგილი სასამართლო, რომელიცა მიიღებს აპელ-ციათა° ექსპედიციათაზედა, და უმრავლესობისა მებრ ჴმათასა ჴსნის საქმესა დასრულებით.

ექსპედიციანი მოიქცევიან: წარმასრულებელნი კანონთა საღუბერნიოსა მმართებლობისათვს, ხოლო სახაზინაო, სა-ლოვრო და სამოქალაქო კანონთა მებრ პალატათათვს°° საკუთარ-თუთოეულისა დასზოგადოდ უ-ვეელთა თვსცა განწესებულთა როს-სიის იმპერიის სჯულთა შინა. გარნა ცვლილებითა მით, ვითარი-ცა შემდგომად გარემოებათ მიმზგავსებისა სახმარად აღუჩნდების უპი-რატეს მმართებელსა ერთბამად საქართველოისა მმართველისა-თანა, რათა დართვან იგი, მებრ ყოვლად უმაღლესისა დამტკიცე-ბისა.

ექსპედიცია საუფლოთვნო წარადგენს საქმეთა, რომელნიცა თავადსა ანუ აზნაურსა შეერდომილ ჰყოფვენ ნაკვეთისა ქვეშე ანუ ჩამორთმევასა პატივისასა. უპირატეს მმართებელისადმი, ხო-ლო იგი პაზრისა თვსისა თანა საქმეთა მათ წარდგენილ ჰყოფს პრ

ႠႥႨႲႤႪႱႲႥႭႳႧႵႤႫႳ ႱႤႬႠႲႳ.

თვითოეულსა უეზდსა შინა ეგოს.

უეზდის სუდი, სასამართლო.

თვითოეულსა უეზდის სასამართლოსა შინა მჯდომარეობს უეზ-დის სუდია, მოსამართლე, როსსიელთა მოხელეთაგანი, და ორნი ზასედატელნი ანუ მსაჯულნი საქართველოს აზნაურთა-განნი მის მაზრისანი.

სასამართლოთა მიერ ამათ აღსასრულებელნი საქმენი არიან შესაბამნი უეზდის სასამართლოთადმი როსსის სჯულდებულება-თა მებრ, მაშასადამე აპელლაციანი სასამართლოთა ამათზედა შე-ტანილიცა იქმნებიან მებრ გვარისა საქმეთასა ექსპედიციათა შინა უზენაესისა საქართველოისა მმართველობისათა.

თვითოეულსა უეზდსა შინა ეგოს.

უპრავა ზემსკი პოლიციისა, ესე იგი მართვა სოფლიურისა პო-ლიციისა°°°.

მას შინა მჯდომარეობს კაპიტან ისპრავნიკი°°°° როსსი-ელთა მოხელეთაგანი და ორნი ზასედატელნი ანუ მსაჯულნი საქა-რთველოს აზნაურთაგანნი მის მაზრისანი.

უპრავანი ესენი მოიქცევიან კანონთა მებრ გამოსახულთა სჯუ-ლთა შინა ႱႥႭႣႠ ႦႠႩႭႬႭႥ ქვემორე სოფლიურია სასამართ-ლო

° აპელლაცია არს რა ვინმე საქმე თვსი ერთისა სასამართლოსაგან მეორესა უმაღლესსა სასამართლოსა შინა შეტანოს, ოდეს არა კმაყოფილ რიყოს გარჩევისა სამართლისათვს.

°° პალატა არს სასამართლო ადგილი.

°°° ზემსკი პოლიცია არს დამცველი კეთილწესობისა და რიგისა უეზდსა შინა.

°°°° კაპიტან ისპრავნიკი არს მცველი უეზდსა შინა კეთილ წესო-ბისა, და მზრუნავი სჯულთა აღსრულებად მოყვანებისათვს.

[illegible]თათვის და საკუთარ ზედწევა კომისართათვის, რომელიც არს ზემსკოი ისპრავნიკი.

ჩემ დართულ არს უპირატესს სამართებლისადმი ერთბამად საქართველოისა სამართებლისა თანა, რათა განაწესონ მაგისტრატი ° ქალაქთა შინა მათ, სადაცა აღწერების ნამდვილი მათ შინა სავაჭროები, მეზრ ყოველად შემდეგისა დამტკიცებისა.

საქართველოსა შინა განიწესების მედიცინის უპრავა, ესე იგი სამკურნალო მართვა, მას საფუძველსა ზედა, ვითარცა არსობენ იგინი გუბერნიათა შინა [illegible].

ქალაქთა შინა ტფილისსა, გორისა, ლორესა, დუშეთისა, თელავსა და სიღნაღისა ეყოს თვითო კაზნაჩეი ანუ ხაზინადარი საქართველოს შინაურთაგანი.

ტფილისს ქალაქსა შინა ეყოს თვითო კომენდანტი °° რუსისელთა ჩინოვნიკთაგანი, და შემწედ მისდა თვითო პოლიცეი მეისტერი ანუ მოურავი საქართველოს შინაურთაგანი.

საქართველოსა შინა მყოფთა ყაზახისა, ბორჩალოსა და ფამბაკისა თათართა ზედა განიწესნენ მოურავნი ანუ მოურავნი საქართველოს მოხელეთაგან, თვითეულსა ერისათვის თვითო, ხოლო [illegible] და [illegible] ზედა ერთი, და უფროსსა მოურავსა მიეცეს შემწედ თვითო ჩინოვნიკთაგან რუსისელთა.

ჩოლად გამოსარჩეულნი ყარაბაღიდგან სომეხნი, საკუთართა მეჩ პრივილეგიათა °°° მართვასა, დაშთებიან მთავრობასა ქვეშე თვისისა მოურავისა.

მოურავთა ამათ და მოურავთაცა სომეხთა ზედა უპირატესს სამართებლისა მიერ მიეცემის აღსასრულებელად თანამდებობათა მათთა ინსტრუქციანი, თანახმად კანონთა მათ, რომელნიცა მიცემულ არიან კაპიტანისპრავნიკთათვის; და თანასწორ ვითარცა კაპიტანისპრავნიკნი, ეგრეთვე მოურავნი იგი და მოურავნი [illegible] იქმნებიან დამოკიდებულებასა ქვეშე სამართებლობათა და სასამართლოთასა, საქართველოსა ქვეყანასა შინა განწესებულთასა.

ჩვეულისაებრ საქართველოსა მთავართა და თავადთა თანამდებობანი სასამართლოთა ადგილთა შინა, რომელნიცა მათთვის დაწესებულ არიან, დამოკიდებულ არს ჩვეულებასა ზედა უპირატესს სამართებლისა მიერ განხილვასა, რათა შეიძლებოდნენ აღვიდნენ თანამდებობათა ზედა კაცნი ღირსნი, და ჩინებულნი სანდოობითა, პატიოსნებითა და ცოდნითა თანამოქალაქეთა მათთა.

შემდგომად ყოვლის ერთისა წლისა გამოცხადებითგან ახლად განწესებულისა საქართველოსა შინა სამართებლობისა, აღირჩევა [illegible] ანუ [illegible] და სხვათაცა თანამდებობათა მიმართ, რომელნიცა საქართველოსა მთავართა და თავადთათვის დატევებულ არიან, მიეცეს ნებად მთავართა და თავადთა: და ამისთვის უპირატესს სამართებელი ერთბამად საქართველოისათანა შეკრულ-

ცა

° მაგისტრატი არს სასამართლო ადგილი, შედგენილი ჩინებულთა მოქალაქეთაგან, სავაჭროთა საქმეთა მართვისათვის, და დაცვისათვის კეთილწესობისა და რიგისა ვაჭრობასა შინა.

°° კომენდანტი არს მთავარი ქალაქისა მცველი კეთილწესობისა და რიგისა ქალაქსა შინა.

°°° პრივილეგია არს, რაიცა ვისთვისმე მიცემულ იქმნას საკუთარნი სამართალნი და უპირატესობანი.

ცა არიან, რათა უწინარესვე განამზადონ შესაბამნი კანონნი და წარმ
გინებულ ჰყონ იგინი ყოვლად უმაღლესისადმი მიხედვისა.
საქმენი სამოქალაქონი აღსრულებულ იქმნებიან ნამდვილთა მებრ
საქართველოისა ჩვეულებათა, რომელთაცა ჯერ არს მოყვანება
განცხადებულებასა შინა, ვითარცა ქმნილ არს ესე ჟამსა განწესება-
სასა ყაბარდოისა შინა გვაროვნითა სასამართლოთა და განმგებე-
ლობათა. და დებულებისაცა მებრ მეფისა ვახტანგისაგან განცემუ-
ლისა, ვითარცა მებრ მიროვანისა საქართველოისა სჯულისა.
ამირაკეს სამართველი საქართველოისა სამართველისათანა თანა-
მდებ არიან, რათა დებულებისაგან ამისა და ჩვეულებათაგან ერთათა
შეთხზან კანონნი ქუეყანისათჳს, ყოველთა საქართველოისა შინა გან-
საწესებულთა სამართველოთა, და შემთხვევასა შინა ვითარისამე
ნაკლულევანებისასა, რომელსაცა ნამდვილ მალუებს აღჩენად განგრ-
ძობასა შინა ჟამისასა, [illegible] იქმნან სჯულთა მიერ ყოვ-
ლისა როსსიისა იმპერიისათა. საქმენი უკვე სასულიერონი აღს-
რულებულ იქმნან საზოგადოთა მებრ სჯულთა როსსიისა სახელმწი-
ფოსათა, მაგრა ნება დაერთვის ამირაკეს სამართებელსა ერთბამად
სამართველისათანა, რათა შეამზადვსონ იგინი გონებაგამონახულე-
ბათა ბუნებრისა ერისათა. და ორისავე ამათ მუხლთა მებრ წარმო-
დგინონ კანონი თჳსი ყოვლად უმაღლესად განხილვისათჳს. ხოლო
მორის მისა ჯერ არს მიმართებით დაცვად, რათა ყოველთა ადგი-
ლთა შინა მართლთა სახელითა და [illegible]
[illegible] მოხსენებით იქმნან ყოვე-
ლნი მოწინააღმდეგონი, [illegible], შეურაცხყოფანი, [illegible]-
მანი, [illegible], და [illegible] შეჯერებანი საქმეთაცა-
მე სასულიეროთა. ჴალი ამირაკეს სამართებელისა იქმნების,
რათა აღასრულებდნენ ხელნი თჳთ კანონთ გარდამავალთაცა სახიერე-
ბითა სჯულთა როსსიისათა, და აღმოიკვეთონ შეცდომებითნი გან-
ცდანი და ნიკვეთილნი დასჯანი.

ადგილობრივნი ერნი საქართველოისა შინა მყოფნი, გამოძიება-
სა შინა საქმეთა სამოქალაქოთასა იყვნენ უწინარესსა მათსა დებუ-
ლებასა ზედა. ხოლო საქმეთა შინა სასულიეროთა ჯერ არს
ქცევა მათ თჳსა საზოგადოთა მებრ ერისათჳს საქართველოისა ზე-
მორე გამოსახულთა კანონთა.